

**ENTERIJER DŽEZ BARA SA PRODAJNIM PROSTOROM
INTERIOR DESIGN OF JAZZ BAR WITH RETAIL SPACE**Goran Dekić, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – ARHITEKTURA I URBANIZAM**

Kratak sadržaj – Rad se bavi analizom principa transprogramiranja u arhitekturi implementacijom tipologija džez bara i prodavnice odeće u okviru postojeće celine, sa ciljem uspostavljanja novih vrednosti i stvaranja jedinstvenog iskustva za korisnike prostora

Ključne reči: *Transprogramiranje, dizajn enterijera, revitalizacija, održivost, ljudsko iskustvo*

Abstract – *The paper deals with the analysis of the principles of transprogramming in architecture through the implementation of typologies of jazz bar and clothing store within an existing spatial unit, with the aim of establishing new values and creating a unique experience for the users of space.*

Keywords: *Transprogramming, interior design, revitalization, sustainability, human experience*

1. UVOD

Predmet projektnog zadatka zasniva se na predlogu revitalizacije prizemlja zgrade Radničkog univerziteta u Novom Sadu. Novosadski otvoreni univerzitet, nekada Radnički univerzitet „Radivoj Čirpanov“, osnovan je 1952. godine kao obrazovno-kulturna ustanova od posebnog značaja za grad Novi Sad. Nekadašnji simbol grada je nažalost izgoreo u velikom požaru 2000. godine. Ovaj devastirani objekat pruža širok spektar mogućnosti rekonstrukcije i revitalizacije, čime bi na osnovu svojih različitih ekonomskih, ekoloških i socioloških činioća doprineo sadržaju i razvoju njegovog neposrednog okruženja kao i samog grada Novog Sada. Konceptualno idejno rešenje prvenstveno ukazuje na mnogostruku složenost tretiranog ruiniranog objekta, i samim tim predstavlja prvi korak na njegovoj renovaciji i oživljavanju nakon dugog boravka u senci svoje prošlosti.

2. TRANSPROGRAMIRANJE TIPOLOGIJA U ARHITEKTURI

Govoreći o pojmu transprogramiranja u arhitekturi, nezaobilazno ime je Bernar Čumi. Arhitektura predstavlja kombinaciju tri osnovne vrednosti: prostor, događaj i kretanje bez precizno određene hijerarhije ili prioriteta među ovim konceptima. Prema Čumiju ne postoji arhitektura bez događaja, arhitektura bez akcije, bez aktivnosti ili bez funkcije. U cilju razumevanja koncepta transprogramiranja, neophodno je razjasniti šta predstavljaju i koncepti disprogramiranja i kros-programiranja.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bio dr Marko Todorov, vanr.prof.

Slika 1. Osnovni principi programiranja

Kros-programiranje predstavlja upotrebu prostorne konfiguracije u kombinaciji sa programom za koji ona nije predviđena. Primenom Čumijevog pristupa dolazi se do najrazličitijih kombinacija razvijajući kreativnost i omogućavajući arhitektama sagledavanje šire slike.

Disprogramiranje predstavlja kombinaciju dva programa, pri čemu tražena konfiguracija programa A ometa program B i njegovu potencijalnu konfiguraciju. Novi B program može biti i ekstraktovan iz nasleđenih protivrečnosti A programa i njegova prostorna konfiguracija može biti primenjena na A program. Dve različite tipologije smeštene u okviru jedne prostorne celine, tako da mogu pozitivno ili negativno da utiču jedna na drugu.

Kao što je prikazano na slici 1, transprogramiranje predstavlja kombinovanje dva različita programa, bez obzira na njihovu nekompatibilnost, zajedno sa njihovim zahtevima po pitanju prostorne konfiguracije. Kombinacijom dve različite tipologije, koje ni na koji način nemaju ništa zajedničko, nastaje jedna potpuno nova vrednost koja prevazilazi obe vrednosti iz kojih je nastala. Ovo je ujedno i najizazovniji i najatraktivniji pristup jer očigledno nosi najviše rizika ali u slučaju uspešnog sprovođenja vrhunski rezultat je zagarantovan. Potraga za novom vrednošću i unapređenjem ljudskog iskustva u korišćenju prostora je u današnjem svetu ono čemu teži svako kome je na prvom mestu ono što ostavlja iza sebe. Dijalog između forme i funkcije će rezultirati prostorima urbane promene. Ovim putem dolazi se do daljeg razvoja dijaloga, ne samo između različitih korisnika i društvenih grupa koje koriste prostor, već i između samog prostora i njegovih korisnika, jer će akcenat biti na samom iskustvu boravka u prostoru i stvaranju interaktivne platforme koja će ljude privući ne samo da posete prostor, već i da ga iskuse na različite inovativne načine [1].

2.1. Koncept džez bara, programski i prostorni zahtevi

Džez klub je mesto gde je primarna namena performans džez muzike i socijalizacija njegovih korisnika. Muzički pravac džez nastao je zahvaljujući nekomercijalnim događajima i vrstama druženja, dubokoj posvećenosti

muzici i plesu zajedno sa mešanjem različitih muzičkih tradicija. Kroz istoriju potreba za prostorom se menjala kako se menjala forma muzike i plesa u ovom muzičkom pravcu. Od velikih i prostranih prostorija u erama orkestralnog džez i swinga kada je džez bio popularan kao plesna muzika, pa do manjih klubova sa binama smeštenim u podrumima stambenih zgrada. U vremenu u kojem živimo, ovakav jedan prostor ne može da funkcioniše bez osnovnog čionoca, a to je korisnik. U cilju ostvarivanja interakcije, akcentat se stavlja na iskustvo, osećanje i generalni utisak ljudi. Projektanti treba da pruže konzumentima prostora nezaboravni utisak i iskustvo, koje se može postići različitim stepenom detaljnosti razrade projekta, stvaranje intimnije atmosfere koje džez bar sam po sebi treba da pruži, kreiranje inovativne prostorne organizacije ili čak interakciju prostora sa nekim različitim programskim okvirom.

2.1. Koncept prodavnice odeće, programski i prostorni zahtevi

Modni dizajn je umetnost primene dizajna, estetike i prirodne lepote na odeću i njenu dodatnu opremu. Modni dizajneri pokušavaju da dizajniraju odeću koja je funkcionalna i estetski prijatna. Oni razmatraju ciljne grupe potencijalne za kupovinu njihove garderobe i situacije u kojima će se nositi i deluju u širokom spektru materijala, boja, uzoraka i stilova. Danas se većina odeće proizvodi za masovno tržište. Moderna vremena danas možemo definisati pojmom slobode. Sloboda govora, mišljenja, življenja – norme oblačenja su prevaziđene i akcent se stavlja na afinitete i prioritete korisnika kao individue.

Najvažniji parametar predstavlja niko drugi nego sam korisnik, odnosno ciljna grupa. Svakodnevno svedočimo velikim promenama modnih trendova u veoma kratkim vremenskim periodima. Ono što arhitektura i moda imaju zajedničko je slična dužnost kreiranja 'prostora' koji je zasnovan oko forme čoveka. Određeni elementi i detalji u arhitekturi i modi teže da postanu inspirativna pozadina finalnog proizvoda svojih kreatora. Arhitektura inspirisana modnim dizajnom postaje sve fluidnija i umetnička, dok sa druge strane modni dizajn inspirisan arhitekturom postaje sve više tehničke i strukturalne forme.

3. SWOT ANALIZA

SWOT (STRENGTHS – WEAKNESSES – OPPORTUNITIES – THREATS) analiza je tehnika strategijskog menadžmenta putem koje se uočavaju strategijski izbori dovodenjem u vezu snaga i slabosti sa šansama i pretnjama u eksternom okruženju. SWOT analiza je analitički okvir menadžmenta za dobijanje relevantnih informacija organizacije o samoj sebi i o okolini u kojoj deluje sada i u budućnosti sa svrhom utvrđivanja strateških prilika i pretnji u okolini i sopstvenih strateških snaga i slabosti.

3.1. Snage prostorne celine

Najznačajniju snagu analizirane prostorne celine predstavlja lokacija na kojoj je objekat Radničkog univerziteta pozicioniran. Nalazi se u urbanom jezgru

grada, u čijoj neposrednoj blizini se nalaze neki od najvažnijih institucija i objekata grada Novog Sada, što doprinosi sociološkom, ekonomskom i kulturološkom napretku analiziranog područja. Sledeći neizostavni faktor, predstavlja očuvanje životne sredine i podizanje ekološke svesti. Reciklaža i renovacija napuštenih i devastiranih objekata, predstavlja najveći preduslov za podizanje kvaliteta života u našim gradovima, čime se smanjuje uticaj na životnu sredinu koji bi ista trpela procesom rušenja i ponovne izgradnje novih objekata, čime se eksploatišu resursi prirodne sredine. Ruinirani lokaliteti predstavljaju ruglo grada koji se minimalnim intervencijama mogu pretvoriti u potencijalna mesta socijalizacije zahvaljujući čemu bi se postigli osnovni preduslovi za valorizaciju snage gore pomenutih mesta.

3.2. Slabosti prostorne celine

Govoreći o slabostima, postoje faktori koji mogu uticati direktno na kontekst analiziranog prostora, čime se navedene snage mogu posmatrati i kao parametri slabosti. U tom slučaju, ako bi objekat Radničkog univerziteta razložili na neke osnovne arhitektonske elemente, sagledali njegove tipološke karakteristike, bonitet objekta, lokacijske uslove i postojeće stanje, dolazimo do zaključka da ovaj potpuno ruiniran gradski reper umnogome može da utiče na kreiranje opšteg utiska na koncept revitalizacije njegovog prizemlja. Međutim, zahvaljujući izuzetno atraktivnoj lokaciji koja može doprineti oživljavanju urbanog jezgra grada kako sa stanovišta ekonomskog rasta tako i sa gledišta stvaranja multidisciplinarnih prostora čime bi Novi Sad postao još jedan od pionira Evropskih gradova u praćenju arhitektonskih trendova.

3.3. Prilike prostorne celine

Donošenjem jednostavnih zaključaka o snagama i slabostima mogu se obrazložiti prilike za kreativnu realizaciju koncepta projekta. Integracijom dveju različitih tipologija u jedan unikatan gradski prostor, da bi dobio konačnu svrhu neophodno je zadovoljavanje potreba njegovih korisnika i pripadnika celokupnog kolektiva lokalne zajednice. Inkluzijom mišljenja ljudi i njihovog aktivnog učestvovanja stvara se osnovni preduslov za uspeh i razumevanje koncepta multidisciplinarnih procesa. Kao što je u slabostima napomenuta sama priroda objekta Radničkog univerziteta, upravo ovakav projekat predstavlja priliku za oživljavanje kompletnog kompleksa stradalog u požaru 2000. godine. Jedan ovakav projekat može imati velikog impakta na dalji razvoj i revitalizaciju ostalih etaža, kao i celokupnog objekta, koji predstavlja veliki potencijal za budući razvoj grada. Svi ovi parametri su recipročni i međusobno zavisni jedni od drugih. Smislenim strategijama i aktivnim učešćem celokupnog kolektiva i javnog mnjenja, upravo slabosti mogu istovremeno predstavljati i najveće prilike za uspešnu realizaciju projekta.

3.4. Pretnje za prostornu celinu

U zavisnosti od načina posmatranja, pretnje uglavnom zavise od nekih faktora na koje ne možemo uticati. Osnovnu pretnju oličavaju klimatske promene koje

predstavljaju najveće pitanje budućnosti i egzistencije na planeti. Takođe, element koji se provlači kroz celokupnu analizu pomenutu u svim prethodnim parametrima jeste istoimeni objekat čija je egzistencija takođe postavljena pod znak pitanja. Međutim, to ne treba da predstavlja pretnju nego dodatni motiv za tvorevinu strategija razvoja projekta i njegovo poboljšanje, koje zavisi od faktora ljudske interakcije i uključivanja u celokupan proces podizanja kolektivne svesti i stvaranje zdravije sredine za budućnost nas i naše dece. Svako eventualno neslaganje i sukobi unutar ljudskog kolektiva odnosno neinformisanost, može dovesti do kompletne propasti projekata koji pružaju potencijal za razvoj svih društvenih, ekonomskih, kulturnih i političkih grana, koje se može promeniti jednostavnom edukacijom i primenom filozofije koja doprinosi unapređenju kvaliteta rešenja.

4. PROJEKAT ENTERIJERA PRIZEMLJA RADNIČKOG UNIVERZITETA

Sprovođenjem studija slučaja iz savremene arhitektonske prakse, kao i analize postojećeg stanja, formiran je koncept revitalizacije baziran na kreiranju jedinstvene veze multidisciplinarnе prakse potrebne za adaptaciju prostora i postojećeg izgrađenog urbanog tkiva, ispunjavanje programskih funkcija, stvaranje privlačnih i prijatnih ambijentalnih celina. U skladu sa principima održivog razvoja ova revitalizovana zona, predstavlja održiv projekat, kako u ekološkom i ekonomskom, tako i u sociološkom smislu. Konceptualno rešenje predviđa projektovanje multifunkcionalnog prostora primenom moderne arhitektonske prakse integrisanja dveju različitih tipologija sa ciljem formiranja unikatnih morfološko-tipoloških urbanih mikrocelina.

4.1. Osnovni koncept projekta

Predloženom rešenju projekta pristupljeno je sa velikom pažnjom i razumevanjem svih pojedinačnih tačaka za zajedničko funkcionisanje primenjenih principa transprogramiranja. Projekat predstavlja kompleksnu sveobuhvatnu celinu, čijom dekompozicijom dobijamo nekoliko zasebnih međusobno zavisnih celina. Sa idejom stvaranja novih vrednosti i pružanja gradu drugačijeg identiteta, polazna tačka konceptualizacije projekta predstavljao je pojedinac odnosno individua, da bi se kao finalni proizvod stvorio prostor za svakodnevni boravak društva i kolektiva.

Posmatrajući vreme u kojem živimo danas, individualizam se ističe kao osnovna prava vrednost čime se zanemaruje kolektivizam, vrednost na kojoj se temelji definicija društva koja predstavlja sve nas pojedince kao jednu veliku zajednicu. Jedna od najvažnijih vrednosti novoprojektovanog enterijera predstavlja baš ideja za postizanjem savršene ravnoteže između individualizma i kolektivizma i prilika da se zadovolje svačije potrebe.

4.2. Prostorna organizacija

Tokom procesa konceptualizacije, najveća pažnja pridavana je stvaranju pozitivnih elemenata projekta sa ciljem minimalizacije negativnih odlika i aspekata. Kreiranje vrednosti zasniva se na razumevanju celokupne ideje i procesa transprogramiranja u svrhu razumevanja

načina na koji svi elementi i detalji u prostoru funkcionišu, kako bi prostor bio unikatno i vredan pažnje.

Posmatrani prostor može se podeliti na pet zona odnosno glavnih elemenata projekta. Prvi segment prostora jeste ulazni deo, deo gde se formira prvi utisak o navedenom prostoru koji predstavlja veoma važan deo projekta. Prostor je od ulice odvojen sa dve pregrade koje kreiraju takozvani vetrobran u ulaznom delu. Ovaj deo je projektovan tako da kod korisnika budi osećaj znatiželje, čime intuitivno nastavlja da osvaja prostor i ulazi u prizemlje sa planom slobodne osnove.

Elementi koji čine najveći deo prizemnog dela Radničkog univerziteta predstavljaju Džez Bar i prodavnica dizajnerske odeće. Zahvaljujući prednostima prostornog ograničenja, prostor je projektovan sa adekvatnom dozom intuicije. Prodavnica odeće sa svojim izložbenim delovima smeštena je između masivnih zidova i fasade na severozapadnom delu objekta, orijentisanoj ka ulici Vojvođanskih brigada. Centralni deo predstavlja zonu komunikacije i osnovne veze dveju tipologija, obezbeđujući korisnicima i jedne i druge tipologije adekvatan prostor i slobodu. Sa jugozapadne strane pozicioniran je Džez bar koji za razliku od klasičnih džez barova predstavlja varijaciju na temu u svrhu funkcionisanja primene principa koji se provlače kroz celokupan rad.

Otvorenost džez bara ka celokupnom prostoru, pospešuje zajedničku komunikaciju i funkcionisanje ovih celina, čime se povezuju moda i muzika. Posmatrajući samu prirodu karakteristika ovih tipologija dolazimo do zaključka da se džez bar zasniva na kolektivu a prodavnica odeće na individualnosti i preferencijama pojedinca. Performans muzike mnogome može da pospeši kvalitet i ambijentalnost prostora i pruži korisnicima utisak pripadnosti i zadovoljstva.

Govoreći o prostornim ograničenjima samog objekta, kreirana su dva segmenta izložbenog dela prodavnice odeće. Centralni deo sa pultom iza koga se nalaze izložbeni prostor sa izlozima orijentisanim ka ulici, i bočni deo izložbenog prostora koji je faktički neposredno povezan sa šankom. Centralni deo osnove iskorišćen je za pozicioniranje sedenja, iza kojeg se nalazi veliko stepenište koje vodi na prvi sprat. U delu 'ispod' stepeništa nalazi se bina za performanse muzike i drugih vrsta aktivnosti, dok se sa desne strane bine nalazi dugačak šank minimalističkog oblikovanja i karakteristika.

Četvrtu i petu zonu, na nivou koji je izdignut na metar od osnovne kote prizemlja, čine elementi sanitarnog bloka i dodatni deo izložbenog prostora sa garderobom. Ovi delovi po svojoj arhitekturalnosti odgovaraju oblikovanju i jedne i druge tipologije i po pitanju materijalizacije i po pitanju osvetljenja, što doprinosi utisku jedinstvenosti celokupnog prostora.

4.3. Materijalizacija

Posebna pažnja pridana je procesu odabira materijalizacije. Potrebno je bilo odrediti karakteristike i parametre, koji definišu vrednost odabranih tipologija. Na osnovu toga predviđena je upotreba materijala koji ne narušavaju prostorni kvalitet samog objekta već kreiraju vrednost novoprojektovanog enterijera upotrebom kontrasta tonova, igre svetlosti i senke.

Kao podna obloga izabran je liveni beton koji se rasprostire po horizontalnoj ravni enterijera, i predstavlja jedinstvenu površinu kao što to predstavlja celokupan prostor, čime se prostor ne odvaja fizički na ovaj način. Svojom teksturom beton odiše utiskom elegancije i jednostavnosti čime se ne odvlači pažnja korisnika prostora sa bitnih elemenata prostora.

Zidna obloga od rustične opeke čini veliki deo prostora. Opeka je uniformni materijal koji uz upotrebu adekvatnog osvetljenja daje prostoru specifičnu ambijentalnost. Rustična opeka doprinosi osećaju intimnosti i zatvorenosti džez barova, dok sa druge strane čini adekvatan izbor zidne obloge za svrhe prodavnice odeće. Stubovi su obloženi crnim kompaktnim pločama, koje prostoru pružaju osećaj elegancije, monumentalnosti i luksuza, dok sa druge strane ne narušavaju održivost samog rešenja. Centralni izložbeni delovi obojeni su belim disperzivnim bojama kako bi omogućili da adekvatna količina svetlosti prodre do izložbenih predmeta i aksesuara.

Materijal koji simboliše prodavnicu odeće i njenih izložbenih elemenata su bele kompaktno ploče u sjaju koje odlikuje minimalizam i prefinjenost, čime se ne gubi akcenat na proizvodima određene dizajnerske kuće, već se elementi suptilno stavljaju u drugi plan. Neizostavni detalji predstavljaju izložbene šine izrađene od matiranih čeličnih profila, u kojima se nalazi prostor za rasvetu, a koje su u tonu sa prozorskim okvirima. Od istog materijala takođe izrađene su viseće lampe džez bara kao i tela ambijentalnog osvetljenja. Drvo i Bakar – jednostavni i neizostavni materijal koji odišu rustičnošću, prefinjenošću među kojima dominiraju topli tonovi koji doprinose poistovećivanju i osećaju pripadnosti korisnika prostora sa samim prostorom, dominantni su u oblaganju horizontalnih površina stolova i šanka džez bara.

4.4. Rešenje osvetljenja

Osvetljenje predstavlja jedan od najvažnijih elementata svakog promišljenog i kvalitetnog projekta enterijera, koji u kombinaciji ambijentalnog i akcentovanog osvetljenja stvara nove prostorne kvalitete. Njihovim međusobnim usklađivanjem dobija se prostorna slojevitost i stvara se određena atmosfera a takođe i granica kojom se postiže definisanje prostora.

Ulazna partija osvetljena je tako da korisnicima suptilno definiše putanju ulaska u unutrašnjost prostora, nakon čega se prostor slojevito definiše. U međuprostorima predviđenim za komunikacije upotrebljeno je difuzno osvetljenje, koje čini savršen balans u prelazu između izložbenog prostora koje karakteriše upotreba sve tri vrste osvetljenja: ambijentalnog, difuznog i akcentovanog i tamnije atmosfere džez bara koju definiše upotreba akcentovanog osvetljenja, dok deo šanka predstavlja kombinaciju akcentovanog i ambijentalnog snopa svetlosti.

Pristup garderobi, toaletima i bočnom izložbenom delu karakteriše takođe difuzni tip osvetljenja. Garderobu obasipa snop difuznog svetla, dok izložbeni deo karakteriše kombinacija sve tri vrste osvetljenja, sa dodatnim pozadinskim osvetljenjem koji doprinosi isticanju teksture izloženih predmeta. Elementi difuznog i ambijentalnog osvetljenja prilagodljivi su u zavisnosti od programskih i prostornih zahteva tipologija i u slučaju održavanja modnih revija ili drugih događaja efemernog tipa.

4.5. Održivost rešenja

Princip održivosti jeste faktor koji utiče na različite kulturološke, ekonomske i društvene faktore procesa projektovanja. Osnovni koncept održivosti predstavljenog projekta čini mobilnost svih prostornih elemenata i mogućnost njihovog uklanjanja i reverzibilnosti, bez nanošenja materijalne štete prostoru zatečenom pre procesa projektovanja. Sociološka održivost predstavlja integraciju socijalne zajednice u proces projektovanja, jer se celokupan proces projektovanja svodi na stvaranje jedinstvenog iskustva potrošača i korisnika prostora, što čini najvažniju tačku fokusa. SWOT analizom stvara se uspeh i međusobna emocionalna i mentalna veza korisnika i suštine onoga šta se nalazi iza proizvoda.

5. ZAKLJUČAK

Ono što predstavlja krajnji cilj predloženog rešenja jeste isticanje značaja preispitivanja pojma čoveka kao osnovne jedinice ljudskog društva i njegove uloge u široj slici sveta. U vremenu u kojem smo izloženi izuzetno brzom protoku velike količine informacija, ključna osobina svake ljudske jedinice postaje sposobnost stvaranja kritičkog stava prema svemu što nas okružuje i razvoj sistema u kojem na optimalan način čovek razdvaja ono što je bitno od onog što je nebitno. Glavna tema interesovanja u savremenom dobu predstavlja formiranje prvog utiska korisnika, kroz kakvo iskustvo prolazi prilikom susreta i radoznalost koja treba da vodi ka konstantnom prilivu novih pitanja. Društvo svakodnevno rapidno napreduje i oslobođeno je svih prepreka koje su se pojavljivale kroz istoriju stavljajući akcenat na sve većoj važnosti primene multidisciplinarnog pristupa u svim oblastima života.

6. LITERATURA

[1] B. Tschumi, "Architecture and Disjunction", Massachusetts, The MIT Press, 1996.

Kratka biografija:

Goran Dekić rođen je u Novom Sadu 1993. god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitekture i urbanizma – Dizajn enterijera odbranio je 2021.god.